

Ρίτσαρντ Φορντ

Ατελής μνήμη, εξ ορισμού αγάπη

Δύο κείμενα του συγγραφέα για τους γονείς του με απόσταση τριάντα ετών, όπου διερευνά την απώλεια και τη γνώση για τους άλλους

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΟΔΙΝΟΣ

Τον ξέρουμε από την περίφημη τριλογία του για τον Φρανκ Μπάσκομπ (*Ο αθλητικογράφος*, *Η γη όπως είναι*, *Ημέρα Ανεξαρτησίας*), από την *Άγρια Ζωή*, το *Καναδάς* και άλλα έργα του. Είναι συγγραφέας ήπιος, κυρίαρχος για μέσων που χρησιμοποιεί, διόλου βιαστικός για να συλλάβει το νόημα των πραγμάτων, με καλό μάτι, με αίσθηση των πλεονεκτημάτων της βραδύτητας και με πλήρη αξιοποίηση της εξωτικής ετερότητας στην αχανή αμερικανική ενδοχώρα. Με μια έννοια είναι ντεμοντέ καθώς

Ο Φορντ ανασυστίνει το παρελθόν σταθερά διερωτώμενος για τα όρια της γνώσης μας για τους άλλους

δεν προσπαθεί να καινοτομήσει ούτε προσποιείται πως είναι κάτι που δεν είναι. Έχει αίσθηση των ορίων του και νιώθει άνετα μέσα σε αυτά. Ή έτσι τουλάχιστον νομίζω. Ακόμη και εδώ που κινείται στα γνώριμα νερά των οικογενειακών αναμνήσεων δεν παριστάνει ότι καινοτομεί και δεν ενδύει το βιβλίο με μυθοπλαστικά στολίδια, όπως άλλοι συγγραφείς. Δεν γράφει μυθιστόρημα και το ξέρει.

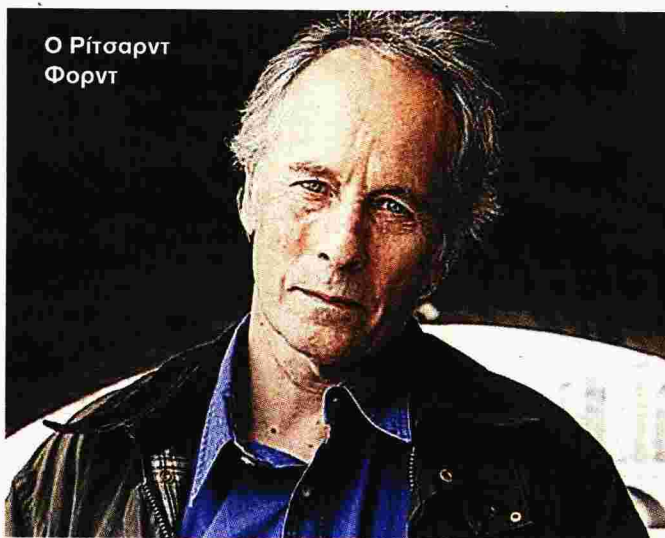
Γιατί όμως ένα μικρό αυτοβιογραφικό βιβλίο ειδικά για τους γονείς; Μάλλον γιατί είναι εύφορο έδαφος για μια ανασκόπηση του βίου – το έκαναν άλλωστε και πολλοί άλλοι. Ο Φορντ δουλεύει εδώ με πραγματικό υλικό, με ανθρώπους φτιαγμένους από σάρκα και οστά, όχι με ήρωες κατασκευασμένους από λέξεις. Τα αντικείμενα της επεξεργασίας του δεν είναι, όπως του αρέσει να λέει, κατασκευές, δηλαδή φορείς ιδεών και «οργανωτές» της πραγματικότητας, αλλά οι ίδιοι του οι προπάτορες. Εξερευνώντας την αλήθεια τους μιλά έμμεσα για τον εαυτό του – γι' αυτό που προηγήθηκε και για τους τρόπους με τους οποίους το παρελθόν μάς διαπλάθει, ακόμη κι όταν η ζωή οδηγεί σε τελείως διαφορετικά μονοπάτια από αυτά που θα περίμεναν οι άλλοι από μας.

Πρόκειται για δύο απολύτως γειωμένες, συμπληρωματικές ιστορίες, χωρίς εξάρσεις και δράματα, χωρίς κορυφώσεις. Ο πατέρας είναι ένα αγροτόπαιδο από το Βόρειο Αρκανσο που αποδρά σε μια κοντινή τουριστική πόλη/θέρετρο. Γίνεται παντοπώλης, ανεβαίνει στην ιεραρχία και εν μέσω της μεγάλης κρίσης του '30 αναλαμβάνει το διαδεδомένο τότε επάγγελμα του πλασιέ, εμπορευόμενος προϊόντα κόλλας σε κάμποσες Πολιτείες του αμερικανικού Νότου. Η μητέρα του είναι συντοπίτισσα με την ευρεία έννοια του όρου, αν και η οικογένειά της προέρχεται από τα

όρη Οζαρκ (την πλέον απομονωμένη και φτωχή γεωγραφική ενότητα της Αμερικής). Ο πατέρας του πατέρα του έχει αυτοκτονήσει χρεοκοπημένος στα χρόνια της κρίσης, οι γονείς της μητέρας του χωρίζουν κι εκείνη ανατίθεται σε παππούδες και ένα σχολείο καλογριών ώσπου να πιάσει δουλειά σε ένα ξενοδοχείο πουλώντας πούρα και λουλούδια. Όταν γνωρίζονται το 1928 εκείνη είναι 18 χρονών κι εκείνος 25. Ερωτεύονται, παντρεύονται και έχοντας ως βάση το Λιτλ Ροκ, πρωτεύουσα του Αρκανσο περιοδεύουν στον αμερικανικό Νότο προωθώντας τα προϊόντα της εταιρείας του. Ζουν σε ξενοδοχεία, πίνουν στη Γαλλική Συνοικία της Νέας Ορλεάνης, τρώνε έξω και διασχίζουν τα χρόνια της κρίσης χωρίς πρόβλημα. Για αγνώστους στον Ρίτσαρντ Φορντ λόγους – μιας και ελάχιστα εξομολογούνται στον ίδιο – δεν μπορούν να κάνουν παιδιά. Ο πατέρας του δεν πάει στον πόλεμο επειδή έχει κάποιο καρδιακό πρόβλημα. Διατηρούν ποικίλους δεσμούς με την οικογένεια που περιγράφονται αναλυτικά. Ωσπου εντελώς απρόσμενα το 1944 διαπιστώνεται η εγκυμοσύνη που θα φέρει τον Ρίτσαρντ στον κόσμο.

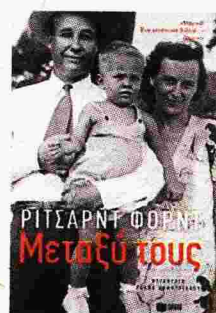
Μεταπολεμική ευημερία

Από εκεί και πέρα το βιβλίο είναι μια σταθερή διερώτηση για τον τρόπο που το μορλό άλλαξε τη ζωή τους. Καθώς πρόκειται για ήπιους, κοινούς ανθρώπους, που αποδέχονται τη ζωή όπως έρχεται – όχι μοιρολάτρες αλλά συμβιασμένους με τα κοινωνικά ήθη και

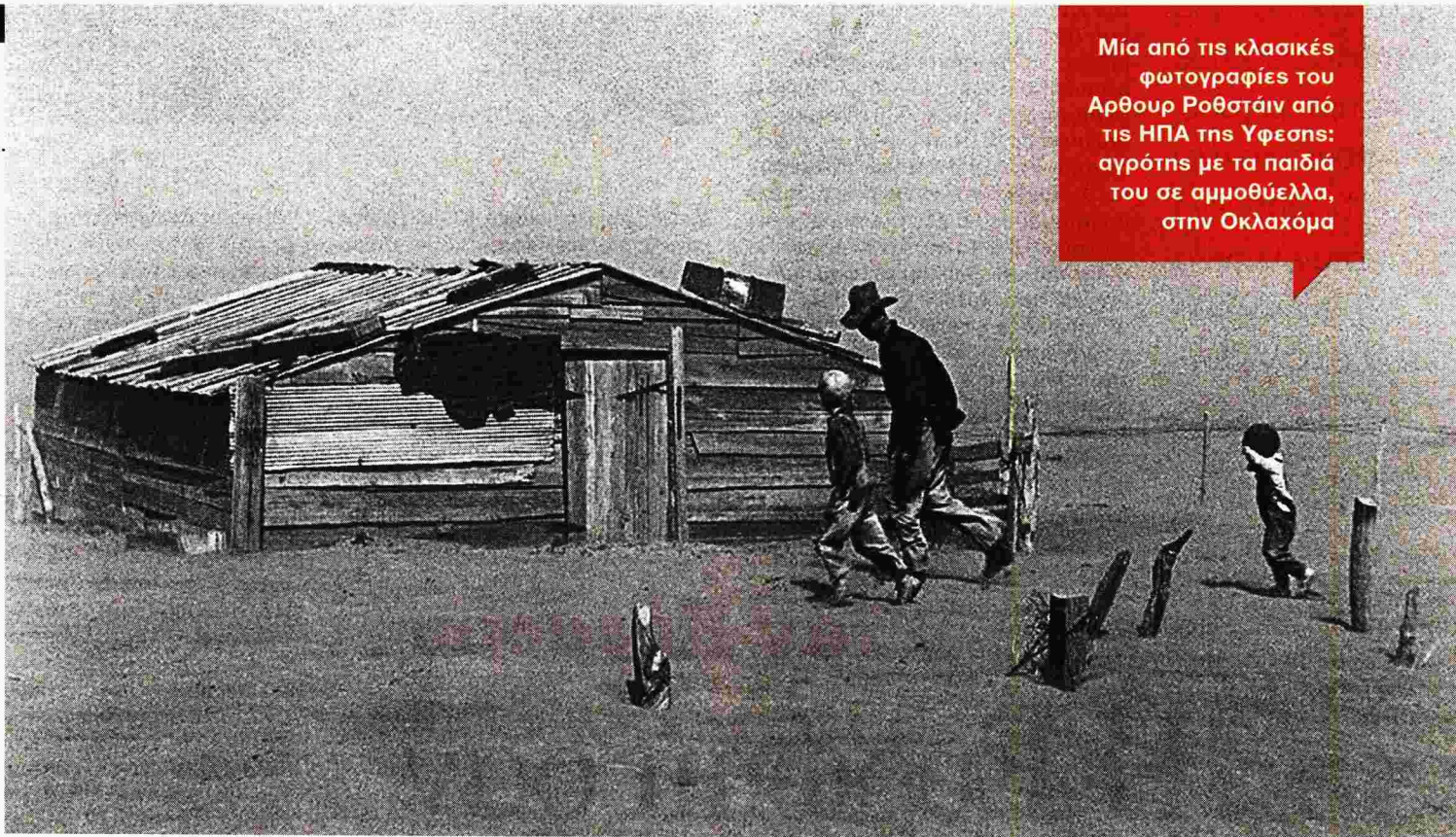

Ο Ρίτσαρντ Φορντ

ευγνώμονες με τις συναρπαστικές δυνατότητες που προσφέρει το αμερικανικό όνειρο – αποδέχονται τις αλλαγές στη ζωή τους απολύτως θετικά. Υπάρχει φροντίδα και αγάπη χωρίς υπερβολές, παρά τις απουσίες του πατέρα στις διαρκείς περιόδους του ως πλασιέ. Εγκαθίστανται στο Τζάκσον του Μισισίππι, αγοράζουν σπίτι κι έπειτα ακόμη καλύτερο σπίτι στα προάστια. Με δυο λόγια «προοδεύουν» ακολουθώντας τα κύματα της ανάπτυξης και της μεταπολεμικής ευημερίας. Δεν διαβάζουν, δεν έχουν εξάρσεις, τσακώνονται και γρήγορα φιλιώνουν, δεν τους ενδιαφέρει η Ιστορία και φαντάζουν σαν απολύτως αντιμυθιστορηματικοί ήρωες. Ο πατέρας πεθαίνει αιφνίδια το 1960 όταν ο

Ρίτσαρντ Φορντ **ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ**
Μτφ. Αθηνά Δημητριάδου, εκδ. Πατάκη, σελ. 188
Τιμή: 9,90 ευρώ

Μία από τις κλασικές φωτογραφίες του Άρθουρ Ροθστάιν από τις ΗΠΑ της Υφέσης: αγρότες με τα παιδιά του σε αμμοθύελλα, στην Οκλαχόμα

Ρίτσαρντ είναι μόλις 16, η μητέρα μετά περπετειών το 1981 όταν πια έχει πάρει τον δρόμο του.

Ο Φορντ ανασυστίνει το παρελθόν σταθερά διερωτώμενος για τα όρια της γνώσης μας για τους άλλους. Του αρκούν ψήγματα της πραγματικότητας για να δομήσει τις υποθέσεις εργασίας του. Κι αυτά τα ψήγματα λειτουργούν ως δείκτες για άλλα πράγματα, ευρύτερα και βαθύτερα. Το κεντρικό πρόβλημα του είναι πώς επηρεάζεται η σχέση δύο ανθρώπων από την έλευση ενός παιδιού (ο ίδιος, σημειωτέον, δεν έχει παιδιά), εξού και ο τίτλος του βιβλίου. Έχει συναίσθηση ότι είναι δρων πρόσωπο μέσα σ' αυτή την επεξεργασία της μνήμης. Δουλεύει περισσότερο με τις σιωπές του χρόνου, με τη σιγή των άλλων και με την απουσία δεδομένων, παρά με τα όσα ισχνά όντως γνωρίζουμε. Έχει απόλυτη κατανόηση των ελλειμμάτων της μνήμης (του «μακελειού όσων συνέβησαν», όπως γράφει) και λυπάται γι' αυτό. Ξεπερνά πάντως την κοινοτοπία του βίου των συγκεκριμένων ανθρώπων με ποικίλες σκέψεις για τη θέση μας στον κόσμο τούτο, που μπορεί προς στιγμήν να φαντάζουν μπανάλ, αλλά συνολικά θεωρούμενες μας δίνουν έναν ύμνο στην αξία της μνήμης, του χρέους, του σεβασμού στις δεσμεύσεις του παρελθόντος, εντέλει της αγάπης εκείνης που μας ομορφαίνει. Πολύ απλά «έτσι είναι η ζωή». Και η λογοτεχνία – οιοδήποτε είδος – οφείλει να συνθέτει, δηλαδή να τακτοποιεί ετερογενή υλικά ώστε να βγάζουν νόημα.

